

lávání žáků je důležitým zjištěním statisticky významný pozitivní vztah mezi délkou účasti na předškolním vzdělávání a výsledky žáka v testování čtenářské gramotnosti. Modely tak potvrzují očekávání nastíněná již v deskriptivní části analýzy. Čím déle žák navštěvoval institucionální formu předškolního vzdělávání, tím vyššího skóre v testování dosahuje. Pravděpodobně jde o souvislost s osvojením si dovedností nutných ke čtení, které se formují nejen v rámci rodinného prostředí, ale i v rámci formálního (případně neformálního) předškolního vzdělávání.

K výraznějším proměnám nalezených asociací v oblasti předškolní výchovy a vzdělávání nedojde ani po vložení další sady proměnných do modelu. Ty se poté šířeji dotýkají domácích zdrojů či rodinného klimatu žáků. Není překvapením, že vlastnictví různých zdrojů pro učení v domácnosti vykazuje pozitivní korelaci s výsledky. Mimo internetu, jinak také zdroje, který je součástí tvorby indexu SES, s výsledky pozitivně souvisí i to, zda má žák doma k dispozici PC nebo tablet či psací stůl. S ohledem na rodinné zázemí žáků je dále důležité zmínit statisticky významnou negativní asociaci mezi pocity hladu a únavy žáka při příchodu do školy a dosahovanými výsledky. Čím častěji se žák ráno cítí hladový nebo unavený, tím horších výsledků dosahuje. U podobného vztahu je možné zvažovat více zdůvodnění, nicméně neexistence výraznější asociace mezi pocity hladu a SES žáka či školy patrně indikuje to, že se může spíše jednat o otázku výživy a denního režimu žáků než o otázku sociální. Vést žáky k tomu, aby ráno před odchodem do školy snídali, případně s ohledem na možnosti jednotlivých škol zvážit zavedení školních snídaní, tak může představovat poměrně důležitý úkol. Mimo pocitů hladu a únavy s výsledky negativně souvisí i to, nakolik se rodiče zapojují do domácí přípravy svých dětí. S nárůstem četnosti dotazů na provedení domácích úkolů a kontrol jejich správnosti klesá dosažené skóre žáka. Ještě silnější negativní efekt vykazuje přímo pomoc při vypracovávání úkolů. Uvedené asociace nicméně nelze chápat tak, že by se žákům při plnění domácích úkolů doma nemělo pomáhat. I když je možné, že pokud žák nečelí úkolům sám, nedochází u něj k takovému rozvoji schopností, jako kdyby se s úkoly musel vypořádávat bez pomoci, z prosté korelace mezi dvěma proměnnými nelze nic podobného usuzovat. Naopak to může znamenat jednoduše skutečnost, že žákům, kteří mají nižší skóre, rodiče více pomáhají a kontrolují je už jen z tohoto důvodu.

Problematika vhodně nastaveného rodinného klimatu k podpoře osvojení si dovednosti čtení je součástí stálé diskuse. Zatímco v matematice, přírodních vědách, ICT a jiných předmětech nehraje rodina tak klíčovou roli, protože potřebné procesy myšlení jsou utvářeny běžně až na školách, v případě dovednosti čtení je zapojení rodiny klíčové. Čtení jako přirozenou dovednost je nutné podporovat již v předškolním věku, kdy dochází k formování základního myšlení dítěte. Kromě posílení formálního předškolního vzdělávání směrem k podpoře čtení (v mateřských školách) je proto nutné podporovat zejména rodinné klima vedoucí k rozvoji dovedností potřebných ke čtení.

Nezávisle na tom, jestli žák má vysoké či nízké předškolní dovednosti, v obou případech, pokud chodí do školy, kde v průměru mají žáci nízké předškolní dovednosti, dosahují tyto žáci nízkého skóre v testu čtenářské gramotnosti (viz graf č. 19 predikovaných hodnot). Jinými slovy, pokud měl žák nadprůměrné předškolní dovednosti, ale chodí do školy, kde ostatní žáci měli tyto dovednosti podprůměrné, tento náskok prakticky vymizí a tyto žáci mají podobné výsledky. Naopak pokud žák chodí do školy, kde v průměru všichni dosahují vysoké úrovně předškolních dovedností, mají lepší skóre v testu čtenářské gramotnosti i ti, kteří měli podprůměrné předškolní dovednosti. Tento kontextuální efekt tak dokáže zvýšit úspěšnost i těch žáků, kteří nemají vysoké předškolní dovednosti. Uvedený vztah je relativně silný i po kontrole SES žáka i SES na úrovni školy, které částečně souvisí s předškolními dovednostmi. Kontextuální pozitivní efekt je samozřejmě vyšší pro žáky, kteří už disponovali vysokou úrovní těchto dovedností, což ukazuje graf č. 20 marginálního efektu této proměnné.

